
Kovács András Ferenc

ÖTVENKILENCES SZONETT

*„Ha nincsen új s mind volt már, ami van”
(Shakespeare: 59. SZONETT –
Szabó Lőrinc fordítása)*

Ha nincsen új, s mind volt már, ami van,
Ha visszavillan látvány, képszelet –
Vagyok sok őszám, apám s a fiam,
Két lányom, és mind, kit tág képzelet
Teremthetett, szült, s más formákba öntve
Alakították álmok, életévek –
S ha múlt írásként száll alá a könyvbe,
Ha lüktető szavakba fér a lélek –
Mindenki senki lesz, mert én lehettem
A legszenkibb, kaján, link, szervilis –
Hírnév fonákján sejlő névtelenben
Mindenki voltam, tán Will Shakespeare is,
Ki nem vagyok, s várom, hogy majd leintsen
Jelenvalóm – csak az van, ami nincsen.

A PUSZTA SZÍNHÁZ

*Apám emlékének és –
Minden égi-földi társulatnak –*

*„És én mutatok neked valami teljesen elüöt
Az árnyéktól, amely reggel mögötted lépked,
Vagy az árnyéktól, amely este fölsejlik előtted:
Az iszonyatot mutatom meg neked egy marék
porban.”*

*(T. S. Eliot: A PUSZTA ORSZÁG –
Szász János fordítása)*

Apám, a csend, a mély, szintiszta csend,
A hirtelen csend, mely továbbremeg
Rivaldafényben, hogyha távozott már
A színpadról egy-egy földült szereplő,
Váratlanul, még indulattól reszketőn,
Ha jelenése véget ért, ha nincs

Több szó, szöveg, szerep lejátszatott,
 S marad talán a meghajlás, a tapsrend –
 Sivár boldogság, nem tarthat soká,
 Aztán lesminkel, átöltözködik,
 Fáradt, üres tükörben egy mosolyt
 Próbálgat pusztá arccal... Mondd, apám,
 Akkor mi van, s mivé lesz mindenegy
 Magasztalt színész, hogyha mennybe ment,
 Ha festett égbolt kulisszái rejtik,
 Ha majd lehúzzák évek poklai
 A süllyesztőbe súlyos névtelenként,
 Ha semmi percbe száll alá nagy árnya,
 S habár túléli – híre pillanat csak!
 Hiába volt tündéri, szép, királyi
 Szellem, cseléd, rongy szajha, hős akárki,
 Ha sanda kor taszítja hallgatásba –
 Apám, mit ér a játék pusztá csöndje?

*„Oly izgatottan nézel rám, fiam,
 Mint aki megriadt. De légy nyugodt:
 A játék véget ért. – Mondtam, hogy így lesz. –
 Színészeim tündérek voltak és
 Köddé foszoltak újra, könnyü köddé...
 És mint e semmiből szótt látomás:
 A felhő-kámzsás tornyok, büszke várak,
 Szent templomok, s e roppant Glóbusz is,
 Tenger népével köddé foszlik egyszer –
 Akár az én illó színházam – elvész:
 Szilánkja sem marad. Egész valónk
 Csak álmok szövege; s kis életünk
 Egy álom koronázza meg. Fiam,
 Zilált vagyok ma... Vén velőm zavart...”*

Hogy értselek most, vagy ne értselek már,
 Apám? Zilált, zavart a láthatatlan
 Szélvész, s a fény is hull, ha átsüvít
 Sötét pupillán pillanat szilánkja,
 Tűnt szellemek közt, látás színpadán,
 S remegni kezd kitáguló szemekben,
 Mint pusztá térben megriadt színész,
 Ki szertepillant nagyra nyílt szemekkel,
 Ha minden végszót, minden szót felejtett,
 S elámulván, hogy ez megeshetett
 A légi díszletek közt épp vele –
 Nem vágyik többé szóra, szebb szövegre,
 Se más szerepre, csak csodálkozik, hogy
 Itt, szégyenszemre, múlt jelenvalókban

Mindez végképpen megtörténhetett! Most
 Hogy értsenek meg én, mit értek én, mondd,
 Apám, figyelsz? Miféle látomásból
 Szóltál ki még felém, s mily láthatatlan
 Látványok forgószínpadán bolyongsz, ha
 Hozzám szólsz, mintha nélkülem beszélnél,
 Nyelved bénán botorkál, nem forog –
 Ha engem hívsz, hiányommal beszélgetsz,
 S kihez szólsz akkor, hogyha én nem én
 Vagyok, csak egy hang, és te sem te vagy?
 Mint pusztá térbe némuló színész,
 Túnt szellemekre táguló szemekkel
 Viharzol át a látás színpadán,
 S átrendeződik minden létidő,
 Varázslat, álom – ágyad lesz szigetté,
 Apám, ziláltan vergődő hajóként
 Viszed magaddal mélybe könyveid.

„Kérlek, bocsásd meg ezt a gyengeséget.”*

Takács Zsuzsa

ÉRZÉSEK ÁRADÁSA

Egy alagsori tanteremben találkoztam
 álmomban *Veled*, azaz: *Magával*, így kellett
 volna mondanom, hiszen ötven évvel ezelőtt
 még magázódtak egymással tanárnők és tanárok.
 Ugyanaz a dohzzag, mint hajdanán, a pince-
 ablakon beömlő homály, a falakon futó
 csöveken hideg verejtékcseppek. Nem
 változtál te (azaz: Maga) sem, kék Don Quijote-
 szemed vizenyősen tapadt rám, ahogyan
 a boldog időkben. *Milyen szép ma is!*
 Bózkodtól megnyugodtam, hogy valóban
 a régmúlt tenyerén ülünk, huszonnégy éves
 vagyok, egy Rusz (vagy Lucs) vetítógép
 zümmög a teremben, s a bevezető után
 kezdődik a nagyfilm. A fejünk fölött vergődő

* A dőlt betűvel szedett sorok Shakespeare-től valók (VIHAR, IV. 1.), Mészöly Dezső fordításában.

csőből azonban előtört a víz, egyesek máris
 fuldokoltak. Éreztem is, hogy az alagsor
 2/a-ban vagy hosszabb tusa esetén
 a Bródy Sándor utca felé kanyargó jeges
 áradatban halunk meg 1964-ben,
 s még örülhetünk, hogy agóniánk közben
 a *Lenin Párizsban* című szovjet filmet
 nézzük, bár nem tudjuk meg sosem,
 hogy a történet vége jó lesz-e avagy rossz.

A LÁTOGATÓ FELJEGYZÉSEI

*...Mivel az utóbbi időben önbecsülésem me-
 redéken zuhan, nekem írott verse elolvasása
 után a következő álmot láttam...
 (Részlet a Vörös Istvánnak küldött levélből)*

Titkos képességeim elrejtése céljából
 lemegyek a társasház alagsori tárolójába,
 de alig van szabad hely az üres papírdobozok,
 építéstitormelék-kupacok, lekopott autógumik
 között, ráadásul sokan lábatlankodnak ott.
 Nem csak a ház gyűjtögetői halmoznak
 zsákot zsákra, tologatják a megvetemedett
 bútorokat, tocsognak egy-egy kopott zománcú
 lavór hajdani vizében, vagy csodálják magukat
 a kopott foncsorú biedermeier tükörben
 – az ellenzék is ott serénykedik. Amit
 az egyik elrejt, előrángatja a másik,
 a féreg járta diót széthintí a cementpadlón,
 meghempergőzik egy-egy félig telt liszteszsákban,
 és harci indulót dobol a pelenka kifőzésére
 szolgáló ónfazék horpadt fenekén.
 Szép számmal kóborolnak köztünk titkos
 ügynökök is. Kérdezik, mit viszek
 a nyikorgó vesszőkosárban, de nem
 vallom be, hogy tucatszámnyi nyelvtudásomat,
 továbbá a test feltámadásáról szóló élmény-
 beszámoló első hetvenhét oldalát.
 Félek, hogy visszakergetnek az örök fénybe,
 ha megtudják, hogy rég halott vagyok,
 s csak nosztalgiaiából látogatok haza
 a töredékes tudás sárgolyóbisára.

Szabó T. Anna

SZEMBEN

1

Tükörbe nézz, ott van az ördög:
ez az arccsont, ez a szemöldök,
az üveges üres tekintet,
ami belülről figyel minket,

fészket rakott a koponyában,
tőle mozog a nyelv a szájban,
nélküle a test összetört rög:
tükörbe nézz, ott van az ördög.

2

Tükörbe nézel, ott van Isten:
pórusaidban, sejteidben,
csak működik benned nyugodtan,
nem bámulja magát, csak ott van,

nem kér, nem szólít, nem nevez meg,
nem mondja azt sem, hogy szeretlek,
mert nem vagy és a tükör sincsen:
tükörbe nézel, ott van Isten.

TEREMTÉS

*„Ki-be ugrál a két szemem,
úgy érzem”*

Tükör tükör tükör tükör
kinek vagyok a tükre
ki nézi bennem önmagát
ki forgat így örökre

Tükör tú kör kiszúr ki szúr
ki diszponál felettem
ki mozgat engem milyen úr
született hogy születtem

kívülről néz a két szemem
egymásba néz a két szem
tükörben kör tükörterem
kiforgatott egészen

MÉLYVÍZ

Bejön a mosdóba és mosolyog,
mint húsz éve. Ragyogó arcú gyereklány,
csak a haja lett selymesebb és szőkébb.

Fehér ruha van rajta, kék halakkal.
Evezve úszik át a csempés termen.
Tényleg ilyen, gondolom: víz-leány,

iszapos, mohó, meleg, parttalan.
Bele se pillant a talpig-tükörbe,
elmegy mellettem, rám néz, meg se ismer.

Vak, vág belém, vak. Látom: tapogatózik,
ahogy benyit a fülke ajtaján.
Megfordulok, rémülten otthagynom.

Ha felmerültél, te szép, régi lány,
miért hagytalak az álom vizében?
Miért nem nézek, most, ébren, utána,

hol élsz, ha élsz? Miért hunyok szemet
most is? Álomban féltém vak szemedbe
belemondani: milyen jó, hogy látlak.

KIS HATÁRSÉRTŐ

Inkább hús közt a kamionban:
ne háborúkba, börtönökbe.
Zajló folyón át lélekvesztőn,
vagy pányvával alvázra kötve.

Irénke néni szorgosan
távcsövezik a zöldhatáron:
a házam, hazám idegent
ne fogadjon, sőt ne is lásson.

Húsok között a kamionban.
Pányvával az alvázra kötve.
Éji folyón a lélekvesztőn.
És táborokba, börtönökbe.

Dragomán György

SOHAVISSZA

Részlet a „Máglya” című regényből*

A bokor alatt a föld tele van levelekkel, az ágakon fehéren süt át a telihold. Olyan világos van, hogy olvasni lehetne. Krisztina mászik elől, a föld hideg a kezem alatt, ahogy megyek utána. Elszáradt virágokra tenyerelek, zörögnek, ahogy átmászom fölöttük, halvány jázminillattal telik meg az orrom.

Krisztina maga alá húzza a kabátját, törökülésbe ül, cigarettát és gyufát vesz elő, ahogy megrázza a gyufásdobozt, a holdfénytől olyan az ágak árnyéka a kezén, mint a fekete csipke. Azt mondja, most már ez az ő helye egyedül, senki se tudja, hogy ide szokott járni, nyáron volt a legjobb, néha egész délután itt volt, olvasott, vagy a levelek között nézte az eget.

Gyufát gyújt, beletartja a cigaretta végét, beleszív. A cigaretta felparázslík, olyan vörös, hogy egy pillanatra eltűnik mögötte a sötétben az arca, aztán lassan újra felbukkan, sötétvörös maszk a bőre, felém fújja a füstöt, azt kérdezi, emlékszem-e arra, hogy mikor láttam utoljára anyámat és apámat.

Megrázom a fejem, nem, nem akarok emlékezni, de persze emlékszem, olyan sokszor gondoltam rá, hogy nem tudok nem emlékezni, ott vagyok megint a szobámban, az

* A könyv idén jelenik meg a Magvető Kiadónál. Egy másik részletét januári számunkban közöltük.